

Dorpsvisie Noordhorn
`Hoe een klein dorp compleet kan zijn...`

30 september 2010
Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn

Voorwoord

Voor u ligt de dorpsvisie Noordhorn. Een visie die we met trots aan u presenteren, waar veel mensen samen aan gewerkt hebben en die met een recht de ondertitel *'Hoe een klein dorp compleet kan zijn...'* heeft gekregen.

Deze dorpsvisie is tot stand gekomen in samenwerking met de Vereniging Groninger Dorpen. Door de beproefde methode van de keukentafelgesprekken, en onder de bezielende leiding van de projectleider, Dieuwke Visser, heeft een aardige dwarsdoorsnede van Noordhorn input kunnen leveren.

Zonder de steun van het Loket Levende Dorpen en de Gemeente Zuidhorn had deze dorpsvisie niet bestaan. Namens de inwoners van Noordhorn willen wij dan ook deze organisaties bedanken voor het bieden van de mogelijkheid om een eigen visie op ons dorp te ontwikkelen!

Namens
Bestuur Dorpsbelangen Noordhorn

Vorbereidinggroep Ontwikkeling Dorpsvisie Noordhorn
Anneke Hermans
Thom van der Mark
Anyk de Jong
Stephanie van der Bunte
Marijke Bos
Cees Schutte
Hilda Hoekstra
Jennifer Moesker

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Ontwikkeling dorpsvisie Noordhorn	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Wat is een dorpsvisie?	4
1.3 Waarom een dorpsvisie?	4
1.4 Werkwijze ontwikkeling dorpsvisie Noordhorn	5
2 Achtergrond, situatieschets en beleid	7
2.1 Geschiedenis van het dorp Noordhorn	7
2.2 Voorzieningen, ligging en bevolking in cijfers	8
2.3 Bestaand overheidsbeleid	10
2.3.1 Provincie Groningen	10
2.3.2 Gemeentelijk beleid	10
3 Inventarisatie	12
3.1 Sterke punten	12
3.2 Keukentafelgesprekken	13
3.2.1 Dorp en omgeving	13
3.2.2 Verenigingsleven	14
3.2.3 Ouderen	14
3.2.4 Werkgelegenheid	15
3.2.5 Jeugd	15
3.2.6 Voorzieningen	15
3.2.7 Grijs en groen bebouwde kom	16
3.2.8 Dorpsbinding	16
3.2.9 Overig	16
4 Conclusie en aanbevelingen	18
4.1 Profilering van het dorp	18
4.2 Aanbevelingen	18
4.3 Uitwerking dorpsvisie in activiteitenplan	18
5 Bijlagen	19
Activiteitenplan	20

Inleiding

In hoofdstuk 1 wordt toegelicht wat aanleiding is geweest om deze dorpsvisie op te stellen, en wordt uitgelegd wat een dorpsvisie voor een dorp kan betekenen. Ook komt aan de orde welke methode is gebruikt om de dorpsbewoners optimaal te betrekken bij de totstandkoming van de visie. In het tweede hoofdstuk gaan we in op het roerige verleden en de recente geschiedenis van Noordhorn, en het huidige regionaal en lokaal beleidskader ten aanzien van leefbaarheid van dorpen.

Hoofdstuk 3 beschrijft de analyse die met de voorbereidingsgroep is gedaan, om de thema's te bepalen die de leidraad hebben gevormd voor de keukentafelgesprekken. Vervolgens worden deze gesprekken en hun uitkomsten samengevat.

In het laatste hoofdstuk wordt uit de doeken gedaan dat sterke punten zoals het (gemeentelijke) bedrijventerrein, cultuurhistorische kenmerken en mogelijkheden voor recreatie en evenementen, Noordhorn tot een compleet dorp maken, dat zich prima kan profileren als aantrekkelijke trekpleister binnen de gemeente Zuidhorn.

De dorpsbewoners zijn het echter met elkaar eens dat er nog een en ander kan worden verbeterd. Zo kan er tussen de verschillende organisaties meer samengewerkt worden, kan er meer voor de jeugd worden gedaan, is er nog veel eer te behalen aan het uitventen van de historische kenmerken, en het aanbieden van kleinschalig cultuuraanbod. De toeristische en recreatieve voorzieningen kunnen beter, en er zou voordeel te behalen zijn door meer overleg en samenwerking met de omliggende dorpen. Om aan de slag te kunnen met het vergroten van de leefbaarheid van Noordhorn, en om de betrokkenheid van de bewoners te vergroten, is er een activiteitenplan opgesteld.

Dat het ontwikkelen van een dorpsvisie niet alleen tot nadenken stemt, maar ook daadwerkelijk de bewoners enthousiast heeft gemaakt om direct actie te ondernemen, mag blijken uit het feit dat een deel van de punten uit het activiteitenplan tijdens de ontwikkeling van de dorpsvisie als is gerealiseerd.

1 Ontwikkeling dorpsvisie Noordhorn

1.2 Aanleiding

Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn was op zoek naar een manier om de betrokkenheid van de dorpsbewoners nog meer te vergroten en hen warm te maken voor meer dorpsinitiatieven. Ook wilde Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn graag weten wat er in het dorp leefde en waar vanuit de bevolking behoefte aan was. Zij heeft de mogelijkheid benut om de discussie met de dorpsbewoners aan te gaan. Kortom, de dorpsvisie als impuls voor de leefbaarheid van Noordhorn.

Via het loket leve(n)de dorpen van de provincie Groningen is de benodigde subsidie toegekend voor het opstellen van de dorpsvisie. Het Loket leve(n)de dorpen is door de provincie Groningen ingesteld om projecten die de leefbaarheid in de Groninger dorpen te stimuleren.

Maar wat is een dorpsvisie, wat is het nut van een dorpsvisie en hoe is de dorpsvisie tot stand gekomen?

1.2 Wat is een dorpsvisie?

Als dorpen, meer dan nu, invloed willen hebben op hun toekomst, dan is het van belang dat zij goed beslagen ten ijs komen. Een belangrijke stap waarmee elke belangenorganisatie zou kunnen beginnen is het opstellen van een dorpsplan, ook wel dorpsvisie genoemd.

Een dorpsvisie is: "Een plan waarin een dorpsbelangenorganisatie aangeeft wat de gewenste ontwikkeling is van de leefbaarheid van het dorp en de naaste omgeving".

Belangrijke kenmerken/voorwaarden van een dorpsvisie zijn:

- De dorpsvisie wordt opgesteld door het dorp, d.w.z. door inwoners en organisaties binnen het dorp en organisaties die direct met uitwerking en realisering te maken kunnen hebben. In veel gevallen is de dorpsbelangenorganisatie de meest aangewezen instantie voor deze activiteit.
- De dorpsvisie wordt in principe opgesteld voor de middellange termijn (10-15 jaar). Het realiseren van sommige aspecten van de dorpsvisie kan direct plaatsvinden.
- De dorpsvisie moet door het dorp gedragen worden, d.w.z. door de inwoners en organisaties van het dorp. Hierbij wordt rekening gehouden met verschillende belangen in het dorp. Hoe meer organisaties (gemeente, scholen, verenigingen, andere dorpen) de ideeën uit de dorpsvisie dragen, hoe groter de kans van slagen zal zijn.
- Van belang is te toetsen hoe een en ander zich verhoudt tot plannen van omliggende dorpen en de lokale en provinciale overheid.

In een dorpsvisie gaat het niet alleen om allerlei inhoudelijke aspecten (wensen en ideeën) maar ook om organisatorische aspecten (wie doet wat, en wanneer?)

1.3 Waarom een dorpsvisie?

Bij veel dorpsbelangenorganisaties bestaan de werkzaamheden op dit moment vooral uit het organiseren van allerlei activiteiten en het doorgeven van klachten, wensen en ideeën aan gemeenten of andere overheden. Als een dorpsbelangenorganisatie meer invloed wil uitoefenen op het realiseren van haar wensen en ideeën dan is het opstellen van een dorpsvisie een belangrijke eerste stap. Het doel van het opstellen van een dorpsvisie is tweeledig.

Functioneel voor de dorpsbelangenorganisatie

Allereerst schept het bestuur van een dorpsbelangenorganisatie een kader voor het eigen functioneren, doordat alle wensen en ideeën op een rijtje worden gezet. Duidelijk wordt wat er leeft binnen een dorp. Ook wordt duidelijk met welke zaken een dorpsbelangenorganisatie zich bezig houdt om de leefbaarheid van het dorp te behouden of te versterken. Doordat iedereen in het dorp gevraagd wordt mee te denken, wordt bovendien de band tussen bestuur en achterban versterkt. Het is dus van belang te beseffen dat niet alleen het eindresultaat telt (de dorpsvisie). Ook de werkwijze om dit eindresultaat te bereiken heeft een doel, n.l. het creëren van draagvlak in het dorp.

Uitvoeringsgericht en beleidsbeïnvloedend

Met een goede dorpsvisie heeft het uitvoeren van de wensen en ideeën kans van slagen omdat daar binnen het dorp draagvlak voor bestaat; de gemeente kan dit niet gemakkelijk ter zijde schuiven. Omdat dorpen meedenken over hun toekomst krijgt een dorpsbelangenorganisatie zo een actieve rol in het uitvoeringsbeleid. Door het beschikken over een dorpsvisie kan een dorp ook een snelle, eenduidige reactie geven op plannen van de overheid (bestemmingsplan, streekplan etc.) of zelfs op die planvorming vooruit lopen. Hierdoor wordt de inspraak effectiever. (bron: *Handboek Dorp en Gemeente, samen werken aan de toekomst*, FLD/VKDG juni 2000).

1.4 Werkwijze ontwikkeling dorpsvisie Noordhorn

De dorpsvisie is volgens de standaardaanpak van het Loket leve(n)de dorpen tot stand gekomen. Tot de standaard aanpak behoort ook dat de Vereniging Groninger Dorpen de procesbegeleiding op haar neemt. De Vereniging Groninger Dorpen heeft tot doel om de leefbaarheid op het platteland van de provincie Groningen te bevorderen. Een van de activiteiten van Vereniging Groninger Dorpen is het begeleiden van dorpen bij het maken van een dorpsvisie. De standaardaanpak wordt hieronder verder beschreven.

Omschrijving standaard aanpak

De standaard aanpak gaat uit van een werkgroep die door het dorp en dorpsbelang gevormd wordt. Deze werkgroep is de spil van de dorpsvisie, zij heeft de contacten met de procesbegeleider vanuit de Vereniging Groninger Dorpen en de dorpsbewoners die de input leveren voor de dorpsvisie.

Met de werkgroep wordt een sterkte/zwakte analyse gemaakt en de thema's voor de keukentafelgesprekken bepaald. Na deze stappen worden de keukentafelgesprekken ingepland en uitgevoerd. Dit is de inventarisatiefase. De informatie uit deze fase wordt verwerkt in het concept dorpsvisie. Dit concept wordt opgesteld door de werkgroep in nauwe samenwerking met de procesbegeleider. Dit concept wordt gepresenteerd aan het dorp. Met de input uit de presentatie wordt het concept definitief gemaakt.

Werkgroep voorbereiding dorpsvisie

Om in beeld te krijgen welke thema's in Noordhorn spelen is een werkgroep met ca. 8 bewoners van Noordhorn aan de slag gegaan met de voorbereiding op de gespreksavonden.

Keukentafelgesprekken

In de loop van september en oktober 2009 zijn 3 gespreksavonden georganiseerd voor de dorpsbewoners. Deze zijn van te voren aangekondigd via de maandelijkse dorpskrant en de website. Onder meer op de burendag die plaatsvond in het plaatselijke dorpshuis (de Dörpsstee) zijn nog mensen benaderd om naar de keukentafelgesprekken te komen.

In totaal zijn op deze avonden ongeveer 70 deelnemers aanwezig geweest (exclusief leden van de werkgroep). De deelnemers hebben in groepjes van 6 tot 8 personen, met een gespreksleider en een notulist, de belangrijkste thema's in Noordhorn besproken en punten ter verbetering aangedragen.

De aanwezigen waren een goede dwarsdoorsnede van het dorp, opvallend was het hoge aantal jongeren (ca 15) en de relatief lage opkomst van ondernemers.

Terugkoppeling uitkomsten

In februari werden de uitkomsten van de keukentafelgesprekken teruggekoppeld op de Algemene Ledenvergadering van de Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn, en zijn de prioriteiten getoetst. De uitkomsten en de uitwerking hiervan zijn terug te vinden in een activiteitenplan.

De definitieve versie wordt gepresenteerd aan diverse organisaties waaronder de gemeente Zuidhorn. Fondsen die in het verleden een bijdrage aan activiteiten in Noordhorn hebben gedaan kunnen opnieuw benaderd worden voor steun aan toekomstige projecten.

2 Achtergrond, situatieschets en beleid

2.1 Geschiedenis van het dorp Noordhorn.

De naam Noordhorn betekent: *noordelijke hoek* en is een verwijzing naar de loop van de keileemrug (*gast*), die werd gevormd in het Saalien en die hier een knik maakt. Op deze zandrug ligt het dorp. Op een tweede knik, even ten zuiden, ontstond het dorp Zuidhorn.

De oorsprong van het dorp is onduidelijk. De enige archeologische vondst wordt gevormd door een strijdhamer. Het gebied lag lange tijd geïsoleerd door omringende moerassen, hetgeen nog versterkt werd door de uitbreiding van de Lauwerszee. Wel was er bewoning op het nabije eiland Humsterland. In de 13e eeuw werden de eerste dijken aangelegd in het gebied rond Noordhorn, waarop de eerste bewoning ontstond. Bekend is dat er rond 1280 een kerk werd gebouwd (nu de Nederlands Hervormde Kerk). Tot de 15e eeuw was er nog geen centraal gezag in het gebied en heersten lokale hoofdelingen elk over hun eigen gebied.

De macht van deze hoofdelingen varieerde, maar was in Noordhorn slechts beperkt tot lokaal niveau. De hoofdelingen bestreden elkaar vanuit hun stenen huizen. De ontwikkeling van het dorp Noordhorn ging in de loop der eeuwen niet zonder slag of stoot. In 1417 versloegen de Vetkopers de Schieringers tijdens de Slag bij Oxwerd. Hierbij vielen 500 doden en werden 400 mensen gevangen genomen. Ook in 1438 vond er een veldslag plaats, waarbij het dorp gedeeltelijk in brand werd gestoken. Bij de herbouw van het dorp werd de structuur veranderd; de *Oosterweg* werd vervangen door de *Langestraat* als de hoofdas van het dorp.

In 1498 was Noordhorn wederom het terrein van een veldslag. Saksische troepen versloegen toen de stad-Groningers. Het dorp Noordhorn werd, op een paar huizen na, platgebrand evenals Zuidhorn. Het dorp werd weer opgebouwd (al vonden er in de 16^e eeuw opnieuw plunderingen en brandstichtingen plaats), maar raakte nu betrokken bij de Tachtigjarige Oorlog. Spaanse troepen onder leiding van Francisco Verdugo trokken op naar Noordhorn. De Oranjegetrouwe troepen waren hier ingekwartierd bij mensen thuis (ook in Grijskerk en Niezijl). Veel inwoners vluchtten bij de nadering van het geweld. Uiteindelijk vond op 30 september 1581 de Slag bij Noordhorn plaats, waarbij de Spanjaarden onder Verdugo de troepen onder John Norrits en Willem Lodewijk op het veld ten westen van Noordhorn versloegen (later *Norritsveld* genoemd). Hierbij vielen meer dan 2000 doden. Noordhorn werd opnieuw grotendeels vernietigd en pas in 1594 startte de wederopbouw.

In de 18^e eeuw bevond zich nabij Noordhorn een borg; *Wolbers* genaamd, die later werd hernoemd tot *Noordwijk*. Op het toenmalige borgterrein bevindt zich nu het door een Dorpsbelangencommissie beheerde hertenkamp. De grachten aan de oost- en zuidzijde hiervan zijn restanten uit de tijd van de borg 'Noordwijk'.

In 1808 kreeg Noordhorn de status van hoofdplaats van de gemeente door toedoen van Lodewijk Napoleon Bonaparte, die ze echter al snel weer kwijtraakte.

In 1890 werd de korenmolen De Fortuin gebouwd, die in 1983 grondig werd gerestaureerd en nu de status van monument heeft, evenals de Nederlands Hervormde kerk (plm. 1280) en de Doopsgezinde Vermaning uit 1838. Noordhorn heeft twee oudere molens gehad. Een op dezelfde plaats als de huidige 'Fortuin', een andere op de 'Meuln barg', achter de vroegere bakkerij van Van der Sluis (Langestraat 66).

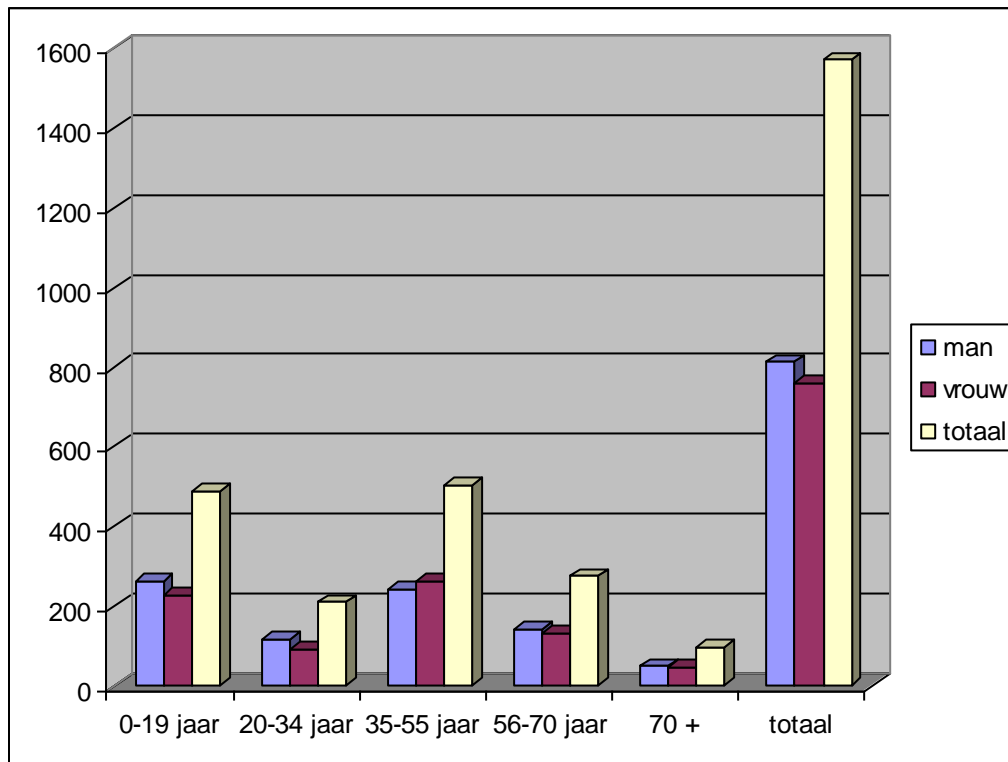
Karakteristiek is ongetwijfeld het pand aan de Langestraat waarin nu het kostuummuseum "De Gouden Leeuw" is gevestigd. Dit historische gebouw is jarenlang een dorpstaveerne geweest met een doornit voor koetsen die via de oude weg richting Niezijl reden. De oude weg is grotendeels in het landschap herkenbaar. Noordhorn heeft aan de Langestraat enkele woonhuizen die eveneens onder Monumentenzorg vallen, zoals Langestraat 43. De ontwikkeling van het dorp is na de Tweede Wereldoorlog in een

versnelling geraakt. De touwslagerij van de gebroeders Huizinga beëindigde door toenemende concurrentie haar activiteiten, het grondgebied werd gekocht door de gemeente Zuidhorn die met name huurwoningen op de vrijgekomen grond liet bouwen. (De Touwslagersbaan). Dat gold ook voor de Verlengde Oosterweg en de Norritsstraat, terwijl aan de Noordwijkweg koopwoningen verrezen. In de jaren zeventig kreeg het dorp wederom een snelle groei te verwerken toen het uitbreidingsplan 'Borgwijk' werd gerealiseerd. In de laatste decennia hebben de uitbreidingsplannen Hamsterpad I, II en III voor een iets minder spectaculaire groei gezorgd.

2.2 Voorzieningen, ligging en bevolking in cijfers

Bevolking in cijfers 2009

Bron CBS 01-01-2009

In de tabel is te zien dat de groep 20-34 jarigen niet ruim vertegenwoordigd is. Dit is te wijten aan het feit dat veel jongeren zich buiten het dorp vestigen in verband met studie en werk. De groep 35-55 en 0-19 is ruim vertegenwoordigd. Deze groepen vormen waarschijnlijk veel gezinnen met elkaar. Wat verder opvalt is dat er weinig 70+ ers in Noordhorn wonen. Dit kan te maken hebben met de beperkte voorzieningen voor ouderen in dorp en de mogelijkheden die het dorp Zuidhorn voor ouderen biedt.

In Noordhorn wonen circa 1600 inwoners (van wie plm. 1150 stemgerechtigden). Het dorp is gelegen in het westelijke deel van de provincie Groningen. Het landschap rond het dorp wordt gekenmerkt door rust, ruimte en weidsheid. De dorpskern, met een bakstenen kerk uit 1280, is gelegen op het uiteinde ("horn") van een eeuwenoude zandrug. Meer zuidwaarts op deze zandrug - ook wel "gast" genoemd - ligt de kern Zuidhorn waaraan de Gemeente Zuidhorn haar naam ontleent. Tussen de twee dorpen, in oost-west richting, ligt het in 1938 geopende Van Starckenborghkanaal. Aan de westkant van het dorp bevindt zich het bedrijven terrein. Verderop in de richting Zuidhorn doorsnijdt de N355 de bebouwde kom van Noordhorn. De bebouwing strekt zich daar uit zowel ten westen als ten oosten van de n355. Algemeen wordt het van Starckenborgkanaal gezien als de scheiding tussen Noord- en Zuidhorn.

Al vele jaren loopt het niveau van voorzieningen in het dorp terug (zo zijn de slager en de bakker verdwenen en is een café gesloten). Toch beschikt het dorp over plaatselijke bedrijvigheid, zowel in het centrum (Een Buurtsuper, een kapsalon, een autozaak en andere detailhandel) als op het Bedrijventerrein 'Mokkenburg', dat in de gemeente Zuidhorn een regionale functie heeft. Rondom Noordhorn is veel agrarisch gebied met akkerbouw en veeteelt. Hoewel Noordhorn geen groeikern is in het beleid van de gemeente Zuidhorn, is er zeker geen sprake van leegloop. Naast de vaste bewoners die vaak al van generatie op generatie in het dorp wonen, is er behoorlijk wat 'import' gekomen: mensen uit andere delen van het land die meestal buiten het dorp werken.

Noordhorn beschikt over zowel een openbare (OBS "De Molshoop") als een christelijke basisschool (CBS "t Kompas"). Er is een actief verenigingsleven op het gebied van sport en vrije tijd: De Noordhorner Gymclub is eind 2009 omgevormd tot 'Sportvereniging Noordhorn', er is een schietclub, een damclub en ook de aloude sociëteit 'Concordia' komt maandelijks bijeen. Bovendien is er sinds 1971 een actieve toneelclub (onder de paraplu van de Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn), die als regel jaarlijks een toneelstuk of een revue op de planken zet. De jeugd is behoorlijk actief binnen Noordhorn, er is een groep "Jeugdwerk Noordhorn", waarbinnen ook enkele geïnteresseerde ouders een begeleidende rol spelen. Het vermelden waard is de Onderlinge Waarborg Ziekenfonds Noordhorn, de enige lokale vereniging in zijn soort die er in Nederland nog bestaat en een aanzienlijk ledenbestand heeft.

Op 27 april 1961 is Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn opgericht. De vereniging organiseert allerlei activiteiten en komt op voor de belangen van de inwoners van het dorp om zo de aantrekkelijkheid van Noordhorn als woonplaats te vergroten.

De vereniging telt ongeveer 750 leden en is eigenaar van het dorpshuis de "Dörpsstee". Sinds eind 2007 heeft het voormalige schoolgebouw van de Geref.Basisschool "Willem Lodewijk" de functie van dorpshuis gekregen om aan de zich uitbreidende activiteiten onderdak te bieden. Het oude dorpshuis bij het sportveld en de ijsbaan is inmiddels gesloopt. De meeste activiteiten spelen zich af in en rond De Dörpsstee: kindermiddagen, klaverjassen, bingo, disco, paasvuur en de feestweek met o.a. de zeskamp. Daarnaast organiseert de vereniging jaarlijkse activiteiten zoals de braderie met old-timersshow, de nationale straatspeeldag, de Sinterklaasintocht, de lampionnenkeuring en de lichtweek. De vereniging herbergt ook commissies voor onder meer het beheer van de ijsbaan en het Hertenkamp.

De activiteiten en het andere dorpsnieuws worden maandelijks - in samenwerking met de handelsvereniging Fortuna - via een dorpskrant ("Noordhorn Nu") huis aan huis bekend gemaakt. De vereniging heeft haar eigen website www.dorpsbelangennoordhorn.nl. Er bestaat ook nog een website "Noordhorn, heden en verleden", waar ook veel nieuws vermeld wordt.

De vereniging behartigt de belangen van de inwoners van Noordhorn o.a. in contacten met het gemeentebestuur. Jaarlijks worden de plannen en de resultaten van de vereniging toegelicht in een Algemene Ledenvergadering.

In 2008 is, gevoed door de discussie over de verbinding Noordhorn-Zuidhorn en het verleggen van de N355, de vereniging 'Verenigd Noordhorn' opgericht. Deze vereniging heeft 526 leden allemaal afkomstig uit Noordhorn. Stichting 'Vrienden van Noordhorn' verscheen in dezelfde periode op het dorpsstoneel. 'Verenigd Noordhorn' ageert tegen de verlegging van de N355 door middel van een tunnel onder de Langestraat door, dwars door de bestaande karakteristieke lindbebouwing van de Noordhorner Gast waarbij waardevolle historische panden worden afgebroken. "Vrienden van Noordhorn" wil voorkomen dat er een rondweg om het dorp heen wordt gelegd. Zowel "Verenigd Noordhorn" als "Vrienden van Noordhorn" zijn belangengroepen met een beperkte taakstelling.

2.3 Bestaand overheidsbeleid

De dorpsvisie is ontstaan uit meningen en ideeën van dorpsbewoners. Ook diverse overheden hebben al ideeën ontwikkeld over de dorpen. In deze paragraaf is een selectie meegenomen uit de verzameling vastgesteld overheidsbeleid ter vergelijking. Verschillen kunnen de dorpsbelangen uitdagen om het toekomstige beleid veranderd te krijgen, overeenkomsten kunnen worden beschouwd als “kansen”.

2.3.1 Provincie Groningen

De centrale uitgangspunten van het Provinciaal Omgevingsplan (POPIII) zijn:

- *Werken aan een duurzame samenleving (inclusief Wonen Welzijn Zorg)*

Wij willen op verschillende manieren bijdragen aan een duurzame ontwikkeling van de provincie Groningen. We zoeken daarbij naar een goede balans tussen leefbaarheid, milieu en economie.

- *Eigen karakter handhaven en versterken (landschap, cultuurhistorie)*

Het karakter van onze provincie wordt bepaald door de levendige stad Groningen, te midden van de rust en ruimte van het ommeland met zijn mooie en gevarieerde landschappen, karakteristieke boerderijen en dorpen.

De verschillende gebieden in onze provincie hebben hun eigen fysieke kernkarakteristieken, bepaald door landschappelijke en cultuurhistorische elementen die voor een gebied kenmerkend zijn. Wij willen de verschillen in karakteristieken beschermen, versterken en benutten. Dit vormt het vertrekpunt bij alle ingrepen en ontwikkelingen in onze provincie. Zuidelijk Westerkwartier is één van de karakteristieke deelgebieden.

- *Sterke steden en vitaal platteland*

We streven naar zuinig ruimtegebruik. Dat doen we door bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen altijd eerst optimaal gebruik te maken van de beschikbare ruimte, die we zonodig door herstructurering beschikbaar maken. Is dan nog ruimte nodig, dan zoeken we naar mogelijkheden om de ruimteproductiviteit te verhogen door meervoudig ruimtegebruik. Alleen als die mogelijkheden er ook niet zijn, is uitbreiding van het ruimtegebruik aan de orde. Dit is de methodiek van de SERladder, een benaderingswijze die op landelijk niveau wordt toegepast. Wij passen de SER-ladder toe bij de planvorming voor woningbouw en uitbreiding van bedrijventerreinen en infrastructuur.

Buiten de regio Groningen-Assen en het Westerkwartier leidt de terugloop van de bevolking de komende jaren tot een aantal specifieke vragen over leefbaarheid. Vragen over de manier waarop mensen willen en kunnen wonen, over voorzieningen zoals onderwijs, zorg en openbaar vervoer en over de beschikbaarheid van winkelvoorzieningen. Wij vinden het belangrijk dat de leefbaarheid zowel op het platteland als in de kernen van Groningen behouden blijft en, waar mogelijk, wordt versterkt.

De landbouw is een belangrijke economische drager van het platteland. Wij willen de verdere ontwikkeling van een hoogwaardige en duurzame landbouw ondersteunen. We bieden ruimte voor schaalvergroting en verbreding met activiteiten zoals water- en natuurbeheer, recreatie, en zorg. Ook willen wij mogelijkheden bieden voor niet-agrarische functies bijvoorbeeld in vrijkomende gebouwen in het buitengebied.

2.3.2 Gemeentelijk beleid

De gemeente Zuidhorn heeft in het voorjaar van 2010 haar toekomstvisie gepresenteerd. In deze toekomstvisie staan aanknopingspunten voor het dorp Noordhorn om punten die verderop in de dorpsvisie worden genoemd te realiseren.

In deze paragraaf worden de belangrijkste zaken uit de toekomstvisie voor Noordhorn op een rij gezet.

De gemeente Zuidhorn noemt in haar toekomstvisie 3 kernwaarden. Deze zijn:

1. Rust en Ruimte
2. Tussen stad en land
3. gemeenschapszin

Vanuit deze kernwaarden wil de gemeente Zuidhorn werken aan haar identiteit. Een van de peilers van de identiteit is de dorpsidentiteit. Aanknopingspunten daarbij zijn actief burgerschap, eigen dorpsidentiteit en maatwerk per dorp. De kern hiervan is dat dorpbewoners zelf de toekomst van hun dorp bepalen. Er is ruimte voor maatwerkoplossingen waarin wonen, voorzieningen, recreatie en/of verenigingsleven worden gecombineerd.

Binnen de dorpsidentiteit worden de hoofdlijnen uitgewerkt aan de hand van 5 thema's

1. Economie en infrastructuur
2. Wonen en voorzieningen
3. Gemeenschapszin, sport, zorg en welzijn
4. Erfgoed en ruimte
5. Recreatie en toerisme

Hieronder een korte toelichting per thema

1. *economie en infrastructuur*

De agrarische sector blijft een belangrijke economische drager voor de dorpen en het buitengebied. De gemeente faciliteert het ondernemerschap in de dorpen en biedt ruimte aan kleinschalige bedrijvigheid wanneer dit past bij dorp.

2. *wonen en voorzieningen*

Geen ongebreidelde groei van de dorpen. Er moet wel ruimte blijven voor uitbreiding gericht op de behoefte van het dorp. De gemeente wil creatieve oplossingen bedenken zodat basisvoorzieningen zoveel mogelijk toegankelijk blijven en ziet actief burgerschap als leidend principe voor de toekomst van dorpen als het gaat om voorzieningen.

3. *Gemeenschapszin, sport, zorg en welzijn*

Mensen dragen actief bij aan het wel en wee van hun eigen kern. De gemeente faciliteert de lokale verenigingen en het vrijwilligerswerk zowel financieel als organisatorisch. Het voortbestaan van sportverenigingen hangt af van het draagvlak en de inzet van de eigen bewoners en ondernemers, met een faciliterende rol voor de gemeente. Het dorpshuis kan een rol spelen in de het organiseren voor activiteiten voor onder andere ouderen.

4. *Erfgoed en ruimte*

Behoud door ontwikkeling is het motto, waarbij identiteit en leefbaarheid elkaar versterken.

5. *Recreatie en toerisme*

De gemeente wil ruimte bieden om kleinschalige ontwikkelingen als bed & breakfast mogelijk te maken en ondersteunt het opzetten van lokale ommetjes.

3 Inventarisatie

De werkgroep heeft een aantal voorbesprekingen gehad waarbij, door middel van een sterkte/zwakte analyse, gekeken is naar de belangrijkste onderwerpen die aan bod zouden moeten komen tijdens de keukentafelgesprekken. In dit hoofdstuk worden de resultaten van deze besprekingen beschreven. Ook komen alle thema's aan bod die de leidraad hebben gevormd voor de keukentafelgesprekken.

3.1 Sterke punten

Voorafgaand aan de uitkomsten van de keukentafelgesprekken presenteren we de sterke punten van Noordhorn zoals die door de dorpsbewoners zijn opgesteld.

Noordhorn is een aantrekkelijk dorp om te wonen, er is een grote verscheidenheid aan woningtypes en de band met het prachtige ommeland is aanwezig in het dorp en bij de dorpsbewoners. Ook zijn er nog veel voorzieningen aanwezig waardoor men voor de dagelijkse gang van zaken het dorp niet uit hoeft. Er zijn nog twee basisscholen, een groenteboer annex buurtsuper, een aantal sportvoorzieningen, een rijk verenigingsleven en een goed geoutilleerd dorpshuis. Wanneer toch het dorp verlaten moet worden voor werk of andere zaken zijn de openbare voorzieningen op een goede afstand bereikbaar (Zuidhorn). Andere sterke punten van Noordhorn kunnen gerubriceerd worden in de volgende categorieën:

Sociaal dorp Noordhorn

De inwoners van Noordhorn ervaren het dorp als sociaal. De sfeer in het dorp is over het algemeen goed te noemen. Kleinschaligheid, activiteiten als de braderie, feestweek, en andere activiteiten, verschillende sportverenigingen, de Dorpstee en de "no nonsense" mentaliteit dragen hier aan bij.

Burgerparticipatie

In Noordhorn zijn veel vrijwilligers actief die een grote verscheidenheid aan activiteiten organiseren die ook door vele dorpsbewoners bezocht worden. Voorbeelden hiervan zijn

- feestweek
- braderie/jaarmarkt
- sinterklaasfeest
- lichtweek
- paas en kerstknutselen/bingo
- zeepkistenrace
- lampionnenkeuring
- klaverjassen
- toneel

Daarnaast nog vele activiteiten in sportclubs en andere verenigingen. Kortom er is een groot samenhangsgevoel in het dorp aanwezig.

Bezienswaardigheden

Noordhorn heeft een aantal bezienswaardigheden:

- De Molen
- Kostuummuseum
- Historische plekken
- Gemêleerd landschap
- Mooie kern
- Hertenkamp

Jeugdvoorzieningen

Voor de jeugd zijn er in Noordhorn 2 basisscholen en voldoende speelplekken. Er is een actieve groep jongeren in Noordhorn. Zij hebben geconstateerd dat er geen echte voorzieningen voor hen zijn in het dorp. Zo is er bijvoorbeeld geen jeugdhonk of een andere plek waar de jongeren elkaar kunnen ontmoeten.

Samengevat kan gesteld worden dat Noordhorn een compleet dorp is. Er zijn veel voorzieningen aanwezig binnen het dorp en de bewoners ervaren het dorp als prettig en sociaal. Er zijn uiteraard nog wel een aantal zaken die verbeterd kunnen worden.

- Zo wordt door veel inwoners betreurd dat de slager en bakker verdwenen zijn.
- De jongeren willen graag een eigen plek in Noordhorn. De jongerenvoorziening in Zuidhorn wordt door de jongeren uit Noordhorn niet altijd als passend ervaren. Feesten en jeugdactiviteiten voor jeugd van 12 jaar en ouder moeten meer aandacht krijgen.
- Het dorp mist een park voor een kleine wandeling of het ontmoeten van medebewoners.
- Rondom het dorp zijn weinig mogelijkheden om een wandeling van ongeveer een half uur te maken. De bewoners pleiten en dan ook voor om een dorpsommetje te realiseren.
- Volkstuinjes moeten behouden blijven. Eventueel kunnen de volkstuinten op een andere plek gerealiseerd worden.
- Het dorp is geen voorstander van gemeentelijk beleid om alle voorzieningen in het naastliggende Zuidhorn te realiseren.
- In Noordhorn mist een plek waar de huisarts en het consultatiebureau spreekuur houden.
- Het aanbod van veldsporten kan verhoogd worden. Denk hier bijvoorbeeld aan een sintelbaan die in winter als ijsbaan in gebruik genomen kan worden.
- De verschillende verenigingen en instanties (scholen, kerken e.d.) zouden activiteiten meer gezamenlijk kunnen oppakken.
- De verkeersveiligheid in de dorp laat te wensen over.

3.2 Keukentafelgesprekken

Hieronder volgt een samenvatting van de opmerkingen die, per thema, tijdens de keukentafelgesprekken aan de orde zijn gekomen. De onderverdeling in thema's is gemaakt in de voorbereidende gesprekken met de werkgroep. De thema's zijn op werkbladen verwerkt welke als basis hebben gediend voor de keukentafelgesprekken met de dorpsbewoners.

3.2.1 Dorp en omgeving

Binnen dit thema is een onderverdeling gemaakt in zaken die spelen binnen de dorpskern en zaken die spelen buiten de dorpskern.

Binnen het dorp

Noordhorn heeft een rijke ontstaansgeschiedenis. Bewoners en bezoekers krijgen meer binding met het dorp door het plaatsen van (historische) informatieborden. Ook een waterkraan bij het kerkhof, bankjes en de benadrukking van de verbinding met het Middag-Humsterland zijn punten om het dorp en de omgeving aantrekkelijker te maken. Het is gewenst om een betere verbinding komen tussen de kerk en het plein om op die manier een dorpsplein te creëren. Daarnaast leeft de wens om een park naast de begraafplaats te maken. Om bezoekers langer vast te houden zouden er kleinschalige overnachtingsmogelijkheden in het dorp gecreëerd kunnen worden. Een VVV (bv. in de molen) en een pleisterplaats om iets te nuttigen is ook zeer gewenst. Het dorp zou zich beter kunnen onderscheiden met de reeds aanwezige cultuurhistorische kenmerken.

Buiten het dorp

Een fietstocht/wandeltocht kan een prima startpunt zijn om de omgeving en het dorp te verkennen. Op dit moment zijn er te weinig mogelijkheden om korte wandeltochten in de omgeving te maken. Boeren in de omgeving zouden hierop in kunnen spelen door bijvoorbeeld de verkoop van kaas en/of ijs.

Een recreatieplas in de buurt van Noordhorn kan ook bezoekers uit de eigen dorp en omgeving trekken. Om dit extra aantrekkelijk te maken zou ook daar de verkoop van dranken, ijs of snacks bij aan kunnen haken.

Wanneer Noordhorn meer mogelijkheden te bieden krijgt voor bezoekers kunnen ook de bestaande faciliteiten die Noordhorn heeft daarvan profiteren. Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn kan zich inzetten om meer mogelijkheden te creëren voor bezoekers van buiten het dorp.

3.2.2 Verenigingsleven

In z'n algemeenheid kan gesteld worden dat er een bloeiend verenigingsleven bestaat in Noordhorn. Er zijn natuurlijk altijd meer wensen en hiaten in het aanbod.

Zo is er behoefte aan meer buitensporten. De grond bij het dorpshuis zou hier geschikt voor kunnen worden gemaakt. Het dorpshuis kan dan ook een belangrijke rol vervullen bij het faciliteren van de sporten. Om ook in de toekomst de binnensporten te waarborgen kan de gymzaal een opknopbeurt gebruiken. De Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn kan meer eenmalige activiteiten organiseren zoals bijvoorbeeld diavoorstellingen/filmavonden over een aantrekkelijk of actueel onderwerp. Daarnaast kunnen bestaande activiteiten breder worden opgepakt in samenwerking met de scholen, kerken e.d.

Ideeën:

- Biljart en dart
- Visclub weer nieuw leven blazen
- Culturele avond
- Duivenclub
- Groninger Toneel
- Kindervoorstellingen en workshops
- Cursus Gronings
- Vaker een burendag
- Muziekvereniging?
- Schaakclub
- Sjoelclub
- Jeu de boules baan
- Bingo weer opstarten
- Historische vereniging

3.2.3 Ouderen

De algemene teneur is dat er weinig georganiseerd wordt voor ouderen. Het is ook onduidelijk waar er onder de ouderen behoefte aan is. Veel ouderen in Noordhorn zijn nog erg zelfstandig en zoeken daarom ook zelf de activiteiten in het dorp of daarbuiten op. Een idee is om een enquête te houden onder de ouderen om kijken waar behoefte aan is. Inmiddels zijn er naar aanleiding van de keukentafelgesprekken al wel een aantal bingoavonden georganiseerd met haal en breng service. Ook een regelmatige ouderensoos en een "leugenbankje" voor ouderen zijn genoemd als aanvulling voor het dorp, evenals een inloopochtend met elke keer een wisselend thema. Daarnaast is een multifunctioneel centrum met apotheek genoemd als extra functie in het dorpshuis. Ouderen kunnen zelf ook een actieve rol spelen, bv. in een lokale historische vereniging.

3.2.4 Werkgelegenheid

In grote lijnen wordt de bedrijvigheid in Noordhorn als voldoende ervaren. Met name het bedrijventerrein heeft een centrale functie binnen de gemeente Zuidhorn. Er is weinig zakelijke dienstverlening in Noordhorn. De winkels en bedrijvigheid die er zijn moeten iets extra's te bieden hebben. Dat kan een reden zijn voor klanten buiten Noordhorn om deze zaken te bezoeken. Bij veel inwoners is ook onduidelijk hoeveel en welke bedrijven er precies zijn. Een gidsje (internet of papier) kan uitkomst bieden om het aanwezige bedrijfsleven meer te promoten. De aanblik van het dorp kan wel verbeterd worden door bijvoorbeeld parkeerplaatsen te creëren voor vrachtwagens. Ook zouden de leegstaande kantoren kunnen dienen als flexkantoren. Om het toerisme te bevorderen is het wenselijk om meer artistieke bedrijvigheid in het dorp te realiseren. Wellicht is deelname aan een kunstroute of festival daar een goede publiekstrekker voor.

3.2.5 Jeugd

De jeugd in Noordhorn voelt zich betrokken bij het dorp en wil graag actief meedenken bij opzet van activiteiten voor zichzelf, maar ook voor andere groepen zoals de jongere kinderen en ouderen.

Een aantal jongeren heeft zich verenigd in Jeugdwerk Noordhorn (JWN), die onder Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn hangt. Zij organiseren al disco's (met kinderdisco) en willen dat nog verder uitbouwen met themafeesten. De jongeren richten zich niet op Zuidhorn en hebben duidelijk behoefte aan een eigen plek in het dorp. Voor zowel de leeftijdsgroep van bovenbouw basisschool als 13 tot 17jarigen zijn in Noordhorn echter weinig structurele activiteiten.

De jeugd geeft zelf aan behoefte te hebben aan:

- Meer buitensport, themafeesten voor jongeren, een echte jeugdplek
- Kindermiddagen
- Soosmiddagen

De jeugd zou graag het plein aan de voorkant van het dorpshuis inrichten met activiteiten voor de jeugd zoals Pannaveld, skatebaan, basketbal etc. Dit zou samen met Kinderwartier, die bij het dorpshuis een opvang en BSO locatie heeft, kunnen worden opgepakt.

Verder wil de jeugd graag zelf actief meewerken aan de bouw/aanleg van sport en soosfaciliteiten. Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn kan in samenwerking met de scholen en Kinderkwartier workshops voor de jeugd van de basisschoolleeftijd organiseren.

Al met al kan gesteld worden dat de jeugd van Noordhorn zich in wil zetten voor een actief en leefbaar Noordhorn voor alle bewonersgroepen.

3.2.6 Voorzieningen

De sporthal van Noordhorn heeft met achterstallig onderhoud te maken. Om het sporten te kunnen blijven faciliteren moet het onderhoud opgepakt worden. Wellicht kan de gymvereniging samen met de scholen het onderhoud van de gymzaal als speerpunt naar voren brengen.

Ook moet de ijsbaan opgeknapt worden, en kan er een combinatie gemaakt met een atletiekbaan/skatebaan en andere sportvoorziening. Dit zou bij het nieuwe dorpshuis gerealiseerd kunnen worden. In het dorp is duidelijke behoefte aan een zwem- en recreatieplas. Een pinautomaat wordt node gemist, en ook wil men graag enige voorzieningen voor bezoekers/toeristen zoals bijvoorbeeld camperplaatsen en een oplaadpunt voor de elektrische fiets. Daarnaast is behoefte aan een multifunctioneel centrum met evt. een consultatiebureau, apotheekspreekuur.

3.2.7 Grijs en groen bebouwde kom

Vanuit de structuurvisie in samenwerking met Buro Vijn komen een aantal zwakke punten aan bod. Deze zijn:

- Een deel van de openbare ruimte maakt een versleten en soms havenloze indruk
- Het gebruik van de materialen is niet altijd passend
- De inrichting voldoet niet altijd aan vraag
- De inrichting is niet altijd in overeenstemming met de plek

Op de workshopavond waar Buro Vijn samen met het dorp over de structuurvisie heeft gesproken, is naar voren gekomen dat het "historische hart" de prioriteit heeft bij de dorpsbewoners.

In samenwerking met de gemeente Zuidhorn kunnen er zaken vanuit de structuurvisie opgepakt worden.

Verder is de verkeersveiligheid is een blijvend aandachtspunt in Noordhorn. Vooral de inrichting van de 30 km zone is een zorgpunt. De parkeerproblematiek in de Norritsstraat is veel mensen een doorn in het oog. De benzinepomp in het centrum van het dorp aan de Langestraat vindt men niet passend.

Het voortraject rondom de omlegging van de Frieschestraatweg en een nieuwe brug over het van Starckenborgkanaal heeft het dorp in twee kampen verdeeld. In een dorp als Noordhorn is dat een aderlating wat betreft het saamhorigheidsgevoel. Iedereen is zich wel bewust van het feit dat de blik nu op de toekomst gericht moet worden. Daarbij spelen nog wel een aantal aspecten. Hoe wordt de verbinding voor fietsers en voetgangers naar Zuidhorn gerealiseerd. De vraag is op welke wijze kan en mag het dorp daarover meedenken.

Geconcludeerd kan worden dat de verkeersveiligheid in combinatie met de nieuwe situatie die zal ontstaan met de omlegging van de Frieschestraatweg veel aandacht en creativiteit vraagt. Creativiteit van de bewoners maar ook van de adviserende instanties naar de gemeente.

3.2.8 Dorpsbinding

Over het algemeen zijn de dorpsbewoners tevreden over het gevoel van binding met het dorp en met elkaar. Om dit nog verder te versterken worden er ideeën genoemd.

- Een dorpsgids met daarin alle bedrijven, verenigingen etc.
- Organiseren van een bedrijvenbeurs
- Waardering uitspreken voor de vrijwilligers
- Nog meer samenwerken met:
  - Sportclubs
  - Handelsvereniging
  - Onderlinge waarborg ziekenfondskerken
  - Scholen
  - Etc.

Door actieve samenwerking bij bestaande evenementen (braderie en feestweek) kan het dorp ook goed op de kaart worden gezet in de regio.

3.2.9 Overig

De meeste Noordhorners zijn tevreden over het woningbouwbeleid van de gemeente Zuidhorn als het gaat om nieuwbouw in Noordhorn. Zo nu en dan kleinschalige woningbouw is prima.

Om meer mensen voor te lichten over de mogelijkheden van duurzame energie is het een goed idee om een voorlichtingsavond te organiseren. Wellicht kan de woningbouw corporatie Wold en Waard hierin ook een rol spelen.

Om meer te leren hoe omliggende dorpen bepaalde zaken aanpassen kan het initiatief genomen worden om een keer bij elkaar in de keuken te kijken of het opzetten van een dorpenoverleg in de gemeente Zuidhorn. Onder andere samenwerking met andere dorpen op het gebied van recreatie en toerisme of een sportdag is besproken.

De samenwerking met de gemeente Zuidhorn is de afgelopen jaren wat stroef verlopen. De Noordhorners hebben het idee dat alle aandacht en geld uitgaan naar de hoofdplaats Zuidhorn en dat Noordhorn het ondergeschoven kindje is. Overigens is er vanuit Zuidhorn de afgelopen periode veel aandacht voor Noordhorn (zie de klankbordgroepen, medewerking aan deze dorpsvisie e.d.)

4 Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de aanbevelingen in de vorm van een plan van aanpak beschreven. De onderwerpen in het plan van aanpak komen voort uit de inventarisatie van de keukentafelgesprekken.

4.1 Profilering van het dorp

Noordhorn heeft als compleet dorp vele aspecten waar het zich mee kan profileren. Met name de aanwezigheid van het (gemeentelijke) bedrijventerrein, de cultuurhistorische kenmerken en mogelijkheden voor recreatie en evenementen zijn sterke punten voor het dorp. Dit geeft voldoende aanknopingspunten om Noordhorn niet als 'verlengstuk van Zuidhorn' maar als aantrekkelijke trekpleister binnen de gemeente te zien.

Zelfstandige profilering betekent niet 'losweken' van Zuidhorn. Samenwerking met de gemeentelijke voorzieningen en instellingen blijft van belang. Door een zelfstandige aanpak echter kan die samenwerking alleen maar effectiever worden.

4.2 Aanbevelingen

Vanuit de keukentafelgesprekken kwam duidelijk naar voren dat er een brede behoefte bestaat aan verbeteringen op een aantal punten:

- onderlinge samenwerking verbeteren en betrokkenheid vergroten
- samen meer activiteiten aanpakken
- jeugd op de kaart
- historie en historische kenmerken van Noordhorn breder onder aandacht
- betere toeristische en recreatieve voorzieningen
- kleinschalig cultuuraanbod bevorderen
- overleg en samenwerking met de omliggende dorpen

Deze punten, die de leefbaarheid van het dorp en de betrokkenheid van de bewoners vergroten, zijn door de werkgroepleden uitgewerkt tot een lijst met activiteiten.

4.3 Uitwerking dorpsvisie in activiteitenplan

De werkgroep heeft er voor gekozen om een lijst te maken met aandachtspunten die vanuit de keukentafelgesprekken naar voren kwamen.

Op de Algemene Ledenvergadering van de Vereniging Dorpsbelangen Noordhorn worden de uitkomsten van de keukentafelgesprekken teruggekoppeld en prioriteiten getoetst. De uitkomsten en de uitwerking hiervan zijn terug te vinden in onderstaand activiteitenplan. Hierin staan de activiteiten op volgorde van prioritering. Wat de aanwezige dorpsbewoners op de algemene ledenvergadering het belangrijkste vonden staat als eerste genoemd.

5 Bijlagen

Activiteitenplan Noordhorn

Wat	Wie	Streefdatum
1. Opknappen gymzaal	I.s.m. gemeente	Eind 2011
2. Wandel/fietsroutes ontwikkelen	I.s.m. gemeente/provincie	2015
3. Verkeersveiligheid	I.s.m. gemeente	2015
4. Terras in het dorp	Noordhorn	2010
5. Hondentoilet	I.s.m. gemeente	2015
6. Jeu de boules baan	Noordhorn	2012
7. Cultureel festival	Noordhorn	2010
8. Informatieborden in het dorp	Werkgroep Historie Noordhorn ism Historische Kring Zuidhorn	2012
9. Pinautomaat	I.s.m. banken	2015
10. Bankjes	I.s.m. gemeente	2012
11. Park naast de begraafplaats	I.s.m. gemeente	2015
12. Buitensportmogelijkheden	I.s.m. gemeente	2012
13. Dorpsgidsje wie wat waar verenigingen/inventarisatie bedrijvigheid	Plaatselijke verenigingen	2011
14. Toeristische informatie in de Molen	i.s.m. molenaars gemeente	2011
15. activiteiten 13-17 jarigen	Dorpsbelangen, JWN ism Avalon	2011
16. Faciliteiten dorpshuis uitbreiden (bv. huisartsenspreekuur, consultatiebureau)	Dorpsbelangen	2012
17. Elektrisch Fietsoplaadpunt	I.s.m. gemeente	2012
18. Voorlichting over duurzaam leven	Werkgroep Groen Noordhorn	2010
19. Enquête naar activiteitenbehoefte ouderen	Dorpsbelangen	2011
20. Dorpenoverleg	Dorpsbelangen	2011